

Exceptions

If the words *here* or *there* precede the verb and start the sentence at the same time: *Here comes my friend.* *There goes our teacher.* In cases of certain “sentence-starting” expressions: *I think you are right.* *I hope you like me.*

Present Continuous

We use present continuous to talk about actions happening now (at the moment) or when we talk about changes happening now. We can also use it to refer to future arrangements. The action happening now (*I am writing my homework at the moment*) is represented by the short, vertical red line at the top of the label “NOW”. The ‘change happening now’, however, is more difficult to visualize. One reasonable way of doing that is to imagine the action (horizontal, blue arrow) as if it was restricted by two borders (the two longer vertical lines). The idea is that the borders are flexible and can be widened or narrowed.

Narrow borders: *He usually gets up at 7 am, but this week he is getting up at 8 am.*

Wide borders (angry, emotional load): *I am always losing my keys!*

Future arrangements (*I am buying a new car tomorrow*) can also be very easily deduced from the diagram, since the area with the arrow in it stretches to the future as well (the right side of the timeline).

Exceptions

Words with no continuous form: *understand, know, see, hear* etc. (*I know this* and not *I am knowing this*)

Note

Introducing the new tenses, of course, requires detailed explanation and can be done in the traditional way (whiteboard – tense form – list of rules – examples – exceptions), however, during the reproduction stage, there should be nothing on the whiteboard but the diagram(s). The teacher then asks the students to try to deduce the situations in which we use the given tense(s). In case they need help the teacher points to the specific parts of the diagram (arrow, borderline, circle etc.) and moves his/her finger in the right direction on the timeline to indicate the nature of the action or state in question. Since the students associate the rules with the diagrams, keeping a poster of the diagrams (without the rules on it) in the classroom can increase the students’ self-confidence in using a variety of tenses at any communicative event.

Further tenses with their diagrams and descriptions (Part 2) are coming in the next issue.

Ármai Zalaba Andrea
Gyermekotthoni nevelő,
lakhely: Ebed,
e-mail: andra.zalabova@gmail.com

Az Óz, a nagy varázsló című meseregény módszertani feldolgozása (III.)

- Az óra címe:** *Dorka megmenti a madárijesztőt és az Erdőn át* – az *Óz, a nagy varázsló* című regény feldolgozásának harmadik órája
- Az óra általános céljai:** együttműködő készség, a segítségnyújtás készségének, valamint az önismereti készség fejlesztése
- Az óra irodalmi céljai:** az olvasottak értelmezése, az új szereplőn keresztül az értékek értelmezése
- Az óra fókusz:** a kölcsönös segítségnyújtás fontosságának kiemelése, valamint az emberi hiányosságok és erősségek listázása, ezek előnyei, hátrányai
- Az óra típusa:** új tananyagot feldolgozó óra

RÁHANGOLÓDÁS

1. Mi az?

- Munkaforma: frontális munka
- Tanulási eljárás: talalós kérdés
- Segédeszközök: kép a madárijesztőről
- Fejlesztési célok: logikus gondolkodás, szövegértés fejlesztése
- Irodalmi cél: érdeklődés felkeltése, egy új szereplővel való kapcsolat létrehozása

Az első feladat motivációként szolgál. Talalós kérdés formájában kelti fel a tanár a diákok érdeklődését. A talalós kérdés megfejtése a madárijesztő. Ő az új szereplő, aki megjelent az olvasott fejezetben.

„Egész évben egyhelyben őrizgetem a kertet. Ruhám színes, testem szalma, a madarak rémálma. Ki vagyok?”

A talalós kérdés megfejtését követően a tanár a táblára feltesz a madárijesztőről egy képet.

JELENTÉSTEREMTÉS

2. A jóslás beigazolódása

- Munkaforma: frontális munka
- Tanulási eljárás: jóslás
- Segédeszközök: két rajzolt kép
- Fejlesztési célok: lényeges információk értelmezésének a fejlesztése
- Irodalmi cél: a valódi karakter és a tanulók által feltételezett karakter összehasonlítása

A következő feladatban a tanulók hipotéziseiket, feltevéseiket vetik össze a valódi karakterrel.¹ A tanár megkérdezi, hogy találtak-e az

olvasott fejezetek során valamilyen új tárggyal, amiről jóslatokat készítettek. Ez a tárgy a szalmakalap. Ismét előveszik a két képet, amelyek a jóslatokat és a valódi karaktereket tartalmazzák. Megnézik, mit jósoltak a szalmakalaphoz, milyen karaktert jellemez, majd a másik lapra ráírják a helyes megoldást.

3. Helyes sorrend

- Munkaforma: egyéni munka
- Tanulási eljárás: rendszerező játék
- Segédeszközök: vetítő
- Fejlesztési célok: problémamegoldó, szövegértési képesség fejlesztése
- Irodalmi cél: az olvasott fejezetek egymást követő eseményeinek rendszerezése

A harmadik gyakorlattal az események sorrendiségének, és az ok-okozati viszonyok összefüggéseinek az értelmezését fejleszti a tanár.

A tanár mondatokat vetít ki a táblára, amelyek a két fejezet eseményeit tartalmazzák, de helytelen sorrendben. Minden diák önállóan dolgozik, a feladatuk, hogy tegyék a mondatokat az olvasott szövegnek megfelelően helyes sorrendbe. A mondatok a következők:

- Óz talán adna nekem egy kis eszet.
- Megláttak egy gerendából meg fágakból készült kalibát.
- Az emberkéek szívélyesen fogadták Dorkát.
- Dorka mély álomba merült.
- Lelakotolta az ajtót, majd elindult a hosszú útjára.
- Dorka felnyúlt, és leemelte a Madárijesztőt a karóról.
- Dorka a hosszú gyaloglásban elfáradt, leült egy út menti kerítésre.
- Estefelé egy nagy, sötét erdőbe értek.
- Dorka gondosan megmosakodott, aztán felvette a tiszta ruháját.

4. Ki szorult segítségre?

- Munkaforma: egyéni és frontális munka
- Tanulási eljárás: táblázat
- Segédeszközök: könyv, táblázat
- Fejlesztési célok: szövegértési képesség, fogalmazási, ábraolvasási képesség fejlesztése
- Irodalmi cél: a szövegben rejlő lényeges információk kiemelése, saját vélemény megfogalmazása

A következő feladattal a tanár a segítségnyújtás fontosságára irányítja a figyelmet. A tanár egy táblázatot készít el a táblára, majd arra utasítja a diákokat, hogy a szövegből keressék ki azo-

kat a részleteket, ahol valaki segítségre szorult. Ha azt a részt megtalálták, akkor kihív egy tanulót, hogy írja be a táblázatba. Ezt követően ki kell keresniük, hogy ki segített rajtuk, majd ezt is beírják a táblázatba. Táblázat:

Ki szorult segítségre?	Ki segített rajta?
Dorka	Boq
Madárijesztő	Dorka

Miután kitöltötték a táblázatot, a tanár frontális megbeszélést indít, vagyis arra kíváncsi, hogyan értelmezik azt, hogy Dorka segítőként és segítségre szorulóként is szerepel.

5. Az utolsó szó²

- Munkaforma: páros munka
- Tanulási eljárás: improvizáció
- Segédeszközök: -
- Fejlesztési célok: beszédképesség, együttműködési képesség fejlesztése
- Irodalmi cél: a regényből kiválasztott szereplőkre bújva improvizáció

A diákok párokban dolgoznak, a páros egyik tagja Dorka, a másik pedig a Madárijesztő. A tanulók feladata, hogy rögtönözzenek egy olyan jelenetet, amelynek az utolsó mondata az, hogy *Induljunk Ózhoz!* 3-4 páros játssza el a jelenetet.

6. Ballagj zenére!

- Munkaforma: páros
- Tanulási eljárás: relaxációs gyakorlat
- Segédeszközök: zene
- Fejlesztési célok: ritmusérzék fejlesztése
- Irodalmi cél: a meseregény és a filmes változat összekötése

A tanár CD-ről lejátsza a regény filmes változatának a zenéjét, és megkéri a diákokat, hogy párokban erre a zenére, ugrándozva, elképzelésük szerint, ahogy a Madárijesztő és Dorka sétálhattak, menjenek hátra az osztályba. Ez a gyakorlat kis relaxációként szolgál.

REFLEKTÁLÁS

7. Ki miért ment Ózhoz?

- Munkaforma: egyéni munka
- Tanulási eljárás: drámajáték
- Segédeszközök: -
- Fejlesztési célok: beszédképesség fejlesztése, pozitív értékek kifejezésének a fejlesztése
- Irodalmi cél: az olvasottaknak a diákok saját életére való vonatkoztatása

A tanulók körben állnak. Minden gyereknek egy mondatban el kell mondania, hogy ő miért menne Ózhoz. Ha már mindenkire sor került, akkor megfordul a kör. Az utolsó tanuló elmondja a véleményét a mellett állónak, attól függetlenül, hogy Óztól szüksége lenne-e valamire, szerinte milyen pozitív tulajdonságai vannak neki, miben ügyes. Ezt követően a tanár arra kéri a diákokat, hogy beszéljenek arról, miért ment a Madárijesztő Ózhoz, és milyen előnyei, pozitív tulajdonságai vannak a Madárijesztőnek.

8. Házi feladat

Házi feladatra az 5. és 6. fejezetet kell elolvasni a tanulóknak. A tanár felhívja a tanulók figyelmét, hogy a következő órákon kell tudniuk az olvasott fejezetekből a szereplők neveit, tulajdonságaikat, és a cselekményt röviden összefoglalni. Az olvasónaplóba a diákoknak saját elképzelésük szerint le kell rajzolniuk a madárijesztőt, majd melléírni tulajdonságait.

A meseregény feldolgozásának negyedik órája

1. **Az óra címe:** *A Bádóg Favágó megmentése, A Gyáva Oroszlán – Óz, a nagy varázsló* című regény feldolgozásának negyedik órája
2. **Az óra általános céljai:** a gondolkodási képesség, problémamegoldó képesség fejlesztése
3. **Az óra irodalmi céljai:** az olvasottak értelmezése, egy reális és egy fiktív szereplő megismerése
4. **Az óra fókusza:** a fejezetekkel kapcsolatos – *Az Amelyik kutya ugat, az nem harap* közmondás értelmezése
5. **Az óra típusa:** új tananyagot feldolgozó óra

RÁHANGOLÓDÁS

1. Kövesd a fényt!³
  - Munkaforma: frontális munka
  - Tanulási eljárás: drámajáték
  - Segédeszközök: villanylámpa, képek, CD

- Fejlesztési célok: figyelemkoncentráció, memória fejlesztése
- Irodalmi cél: a regényben megjelenő szereplők és a vizualizáció összekapcsolása

A tanár képeket készít olyan állatokról, amelyek az erdőben élnek, plusz még azokról a szereplőkről, akikkel Dorka az erdőben találkozott. Az osztályt besötétíti, majd a készített képeket szétrakja az osztály különböző pontjaira, és CD-ről az erdő zajait játssza le. Az osztályban a tanár egy elemlámpával sorra megvilágítja az általa elhelyezett képeket. A tanulók feladata, hogy megjegyezzék a tanár által megvilágított állatokat, szereplőket. Miután minden kép sorra került, a tanulóknak fel kell tudni sorolniuk, milyen képek szerepeltek a játékban, majd a tanár azt a kérdést teszi fel, hogy a regényben ezek közül kivel találkozott Dorka. A helyes megoldás: Favágó, Oroszlán.

JELENTÉSTEREMTÉS

2. A jóslás beigazolódnása

- Munkaforma: frontális munka
- Tanulási eljárás: jóslás
- Segédeszközök: két rajzolt kép
- Fejlesztési célok: a lényeges információk értelmezésének a fejlesztése
- Irodalmi cél: a regény szereplői és a diákok által elképzelt szereplők összehasonlítása

Az 5. és 6. fejezetekben két új szereplő jelent meg, a Bádóg Favágó és a Gyáva Oroszlán, és ezzel együtt két új tárgy, amiről a gyerekek jóslatokat alkottak a bevezető órán. Az első tanórán készített rajzok ismét előkerülnek, és összehasonlítják a diákok az adott tárgyakhoz feltételezett karaktereiket és a regényben megjelenő szereplőket.

3. Állókép⁴

- Munkaforma: csoportos munka
- Tanulási eljárás: drámajáték
- Segédeszközök: papírcetlik
- Fejlesztési célok: együttműködés, problémamegoldó, szervezési képesség fejlesztése
- Irodalmi cél: egy-egy műrészlet megjelenítése

A módszer az olvasói reakciók előhívásának és az élményközpontú irodalomoktatásnak az egyik technikája, amely egy műrészlet, gondolat megjelenítésére szolgál az emberi test kifejezőeszközként való felhasználásával. A tanár az eddig megjelenő szereplőne-

veket papírcetlikre írja rá, de valamilyet többször is, majd minden diák húz egyet. A tanár hármas, négyes és ötös csoportokat alakít ki a szereplők közül. A hármas csoportok tagjai Dorka, Totó, Madárijesztő, a négyes csoporthoz még csatlakozik a Bádóg Favágó, az ötös csoporthoz pedig a Gyáva Oroszlán. Mind a három csoport más-más szituációt kap, amit állóképben kell megjeleníteniük. A három főből álló csoport feladata: *Miközben Dorka, Totó és a Madárijesztő ment a sárga téglás úton, keserves nyögés ütötte meg a fülsüket.* A négytagú csoport feladata: *A Bádóg Favágó fejszéje csak úgy táncolt, utat nyitott az egész társaságnak.* Az öttagú csoport feladata: *Az Oroszlán egyetlen csapásával az út szélére penderítette a madárijesztőt.* A csoportok 3 perc felkészülési időt kapnak. Mindig egy csoport játssza el az adott szituációt, a többi diák feladata, hogy kitalálják, melyik részletről van szó. Miután mindenki bemutatta a saját állóképét, a tanulók feladata, hogy a történések időrendje szerint, helyes sorrendbe rakják a látottakat.

4. Keresd a részletet!

- Munkaforma: kooperatív munka, frontális megbeszélés
- Tanulási eljárás: közmondás
- Segédeszközök: könyv, papír, óra
- Fejlesztési célok: szövegértési képesség fejlesztése, együttműködési képesség fejlesztése
- Irodalmi cél: lényeges információk kikeresése

A tanulók csoportokban dolgoznak. A tanár minden csoporton belül kijelöl egy időmérőt, egy keresőt, és egy szövivőt, tehát minden tanulónak más lesz a feladata. Az időmérőnek az időt kell figyelnie, hogy a tanár által megadott idő alatt készüljenek el a feladattal, munka közben figyelmeztetnie kell a társait. A kereső feladata, hogy keresse ki a könyvből azt a részletet, amelyik szerinte az – *Amelyik kutya ugat, az nem harap* – közmondásra illik. A szövivő pedig bemutatja a többi csoportnak a részletet.

Miután minden szövivő szót kapott, közös megbeszélés következik a hallottakról. Eltérő értelmezések esetén a csoportok megbeszélnek, miért választották azt a részletet.

5. Mért vagy gyáva, Oroszlán?

- Munkaforma: frontális munka
- Tanulási eljárás: drámajáték

- Segédeszközök: játékoszlán
- Fejlesztési célok: beszédképesség fejlesztése
- Irodalmi cél: a szereplő negatív tulajdonságának feltárása

A tanár megkérdezi a tanulóktól, hogy vállalja-e valaki a Gyáva Oroszlán szerepét. Ha nincs jelentkező, akkor kiszámolóval számolja ki, ki legyen az. Akire esik a választás, az a diák kimegy a táblához, és a Gyáva Oroszlán szerepébe bújik, vagyis maga elé fog egy játékoszlánt. A többi tanuló feladata, hogy kérdéseket tegyenek föl neki, miért olyan gyáva.

REFLEKTÁLÁS

6. Bátorságlabda

- Munkaforma: frontális munka
- Tanulási eljárás: drámajáték
- Segédeszközök: labda
- Fejlesztési célok: empátikus készség, beszédképesség fejlesztése
- Irodalmi cél: a szövegben megjelenő probléma megoldása

Miután megtudták a diákok, hogy miért gyáva az Oroszlán, a tanulók tanácsokkal látják el őt annak érdekében, hogy le tudja győzni a gyávaságát. Egy bátorságlabdát dobhatnak az Oroszlánnak, és közben egy tanáccsal látják el őt. Az Oroszlán annak a tanulónak dobja vissza a labdát, akitől egy újabb tanácsot szeretne hallani.

7. Házi feladat

Házi feladatra a következő három fejezetet kell elolvasniuk, és ebből az órából a szöveg rövid összefoglalását kell tudniuk a tanulóknak. Végül figyelmezteti a gyerekeket a tanár, hogy nézzék át az előző fejezetek is, mivel a következő órán rövid írásbelit fognak írni az eddig olvasottakból.

JEGYZETEK:

¹ PETHŐNÉ NAGY, CS. 2005. *Módszertani kézikönyv*. Korona Kiadó, Budapest, 2005, 253-55.

² GABNAI, K. 2008. *Játszó társ*. Geobook Hungary Kiadó, Szentendre, 2008, 120.

³ DEMETER LÁZÁR, K. 2008. *Játszó társ*. Geobook Hungary Kiadó, Szentendre, 2008, 76.

⁴ PETHŐNÉ NAGY, CS. 2005. *Módszertani kézikönyv*. Korona Kiadó, Budapest, 2005, 207-209.